

## ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ

### ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

(Υποκείμενο, Αντικείμενο, Κατηγορούμενο)

**Ρήμα:** Είναι η λέξη της πρότασης που φανερώνει ότι κάποιος ή κάτι ενεργεί, παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

π.χ. Ο Κώστας **παίζει** κιθάρα.

**Υποκείμενο:** Είναι η λέξη της πρότασης που δείχνει κάποιος (κάποια, κάποιος, κάποιος, κάποιες, κάποια) κάνει ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

π.χ. **Ο Κώστας** παίζει κιθάρα.

Για να βρούμε το υποκείμενο, απαντούμε στην ερώτηση ποιος/ ποια/ ποιο ...

Το υποκείμενο βρίσκεται πάντα σε πτώση ονομαστική και είναι (συνήθως)

ουσιαστικό ή αντωνυμία. Συχνά το υποκείμενο παραλείπεται, γιατί εννοείται.

Στην περίπτωση, όμως, που το ρήμα είναι **απρόσωπο** το υποκείμενο είναι μία

ολόκληρη πρόταση. Όταν το ρήμα είναι **απρόσωπο**, η πρόταση (που είναι

υποκείμενο στο ρήμα) ξεκινάει με το **να**, το **ότι** ή το **πώς**. Σε αυτήν την

περίπτωση το υποκείμενο απαντά στην ερώτηση τι.

π.χ. **Η μαθήτριά** διαβάζει τα μαθήματά της.

(Τοια διαβάζει; Η Ελένη -υποκείμενο/ ουσιαστικό)

**Αυτή** διαβάζει τα μαθήματά της.

(Τοια διαβάζει; Αυτή -υποκείμενο/ αντωνυμία)

Διαβάζει τα μαθήματά της.

(Τοια διαβάζει; Αυτή -το υποκείμενο εννοείται)

Φαίνεται **ότι/ πως θα βρέξει σήμερα**.

(Τι φαίνεται; Ότι/Πως θα βρέξει σήμερα. -το υποκείμενο είναι πρόταση)

**Αντικείμενο:** Είναι η λέξη της πρότασης που φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο πηγαίνει η ενέργεια του υποκειμένου.

π.χ. Ο Κώστας παίζει **κιθάρα**.

Για να βρούμε το αντικείμενο, απαντούμε στην ερώτηση τι ή (σε) ποιον. Το αντικείμενο είναι πάντα σε πτώση αιτιατική και είναι (συνήθως) ουσιαστικό,

επίθετο, μετοχή ή αντωνυμία (στην τελευταία περίπτωση συχνά

χρησιμοποιείται ο ασθενής τύπος της αντωνυμίας). Επίσης, το αντικείμενο

μπορεί να είναι ονομαστική φράση (φράση χωρίς ρήμα) ή ολόκληρη πρόταση

(φράση με ρήμα). Σε μία πρόταση μπορεί να υπάρχουν δύο αντικείμενα. Τα

ρήματα που έχουν αντικείμενο λέγονται **μεταβατικά**, ενώ αυτά που δεν έχουν

**αμετάβατα**.

π.χ.\* Η Μαρία **μού** χάρισε το **μολύβι**.

(Τι χάρισε; Το μολύβι -αντικείμενο/ ουσιαστικό)

Σε ποιον το χάρισε; Σε εμένα/ μου -αντικείμενο/αντωνυμία- ασθενής τύπος). Το ρήμα είναι μεταβατικό, γιατί έχει αντικείμενο.

\* Η θεία κάνει **παρέα στη μητέρα μου**.

(Τι κάνει; Παρέα στη μητέρα μου -αντικείμενο/ονομαστική φράση). Το ρήμα είναι μεταβατικό.

\* Κανονίσαμε **να συναντηθούμε**.

(Τι κανονίσαμε; Να συναντηθούμε -αντικείμενο/πρόταση). Το ρήμα είναι μεταβατικό.

\* Ο Γρηγόρης τρέχει γρήγορα. Το ρήμα είναι αμετάβατο, γιατί δεν έχει αντικείμενο.

**Κατηγορούμενο:** Είναι η λέξη της πρότασης που φανερώνει ότι το υποκείμενο έχει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Κατηγορούμενο παίρνουν μόνο ορισμένα ρήματα, τα οποία ονομάζονται

**συνδετικά**, επειδή συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο. Τα πιο

συνηθισμένα ρήματα είναι τα εξής: **είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, λέγομαι,**

**ονομάζομαι, γεννιέμαι, θεωρούμαι, παρουσιάζομαι, ορκίζομαι, σπουδάζω.**

**ΠΡΟΣΟΧΗ!!!** Ορισμένα από αυτά τα ρήματα μπορεί άλλες φορές να παίρνουν

κατηγορούμενο και άλλες όχι! Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό,

επίθετο, αντωνυμία, ονομαστική φράση ή και ολόκληρη πρόταση. Το

κατηγορούμενο μπαίνει πάντα στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό με το

υποκείμενο και απαντά στην ερώτηση τι.

π.χ. Ο Πέτρος φαίνεται **αγχωμένος**.

(Τι είναι; Αγχωμένος -κατηγορούμενο/μετοχή, δείχνει την κατάσταση του υποκειμένου)

Η Τασία σπουδάζει **γιατρός**.

(Τι σπουδάζει; Γιατρός -κατηγορούμενο/ουσιαστικό, δείχνει την ιδιότητα του υποκειμένου)

Ο γείτονάς μας θεωρείται **εξαιρετικός στη δουλειά του**.

(Τι θεωρείται; Εξαιρετικός στη δουλειά του -κατηγορούμενο/ονομαστική φράση, δείχνει ένα χαρακτηριστικό του υποκειμένου)

Η Δήμητρα ορκίστηκε **δασκάλα**.

(Τι ορκίστηκε; Δασκάλα -κατηγορούμενο/ουσιαστικό, δείχνει μία ιδιότητα του υποκειμένου)

**ΟΜΩΣ:**

**Λέγεται** ότι θα πάμε εκδρομή.

(Λέγεται -απρ. ρήμα Τι λέγεται; Ότι θα πάμε εκδρομή -υποκείμενο)

**Ορκίστηκε** να μην αποκαλύψω το μυστικό του.

(Ορκίστηκε -ρήμα Τι ορκίστηκε; Να μην αποκαλύψω το μυστικό του -αντικείμενο)

Σ' αυτές τις προτάσεις δεν υπάρχει κάτι που να φανερώνει ιδιότητα, χαρακτηριστικό ή κατάσταση του υποκειμένου, οπότε δεν έχουμε κατηγορούμενο.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:.....

**ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ**  
**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ**  
**(Υποκείμενο, Αντικείμενο, Κατηγορούμενο)**

**ΑΣΚΗΣΕΙΣ**

1. Βρίσκω τα ρήματα και τα υποκείμενα του παρακάτω κειμένου:

Η Ασπρούδα ήταν το πιο περήφανο πουρνάρι της περιοχής. Ήταν θεόρατο. Οι ρίζες του έμπαιναν βαθιά κι άγγιζαν την καρδιά της γης. Ο κορμός του είχε ως δέκα μέτρα περιφέρεια. Και οι κλώνοι του απλώνανε κι άγγιζαν το παλιόκαστρο. Κι εκείνη η θεόρατη κορυφή του, που πήγαινε μεσούρανα, περήφανη κι αλύγιστη, όσοι βοριάδες κι αν φυσούσαν...

Ελένη Χωρεάνθη, Η Ασπρούδα

Υποκείμενο	Ρήμα

2. Υπογραμμίζω τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων και σημειώνω με X στην κατάλληλη στήλη:

Πρόταση	Μεταβατικό	Αμετάβато
Ο Γιώργος έφυγε νωρίς.		
Η Αντωνία παίζει πιάνο.		
Έμαθα πως θα σχολάσουμε νωρίτερα.		
Ο πάνθηρας τρέχει γρήγορα.		
Το μωρό τρώει κρέμα με λαχανικά.		



